

BULA *MISERICORDIAE VULTUS* (TVÁŘ MILOSRDENSTVÍ), KTEROU PAPEŽ FRANTIŠEK VYHLÁSIL MIMOŘÁDNÝ SVATÝ ROK MILOSRDENSTVÍ

František, římský biskup a služebník Božích služebníků, všem, kdo budou číst tento list:

Milost, milosrdenství a pokoj!

1. Ježíš Kristus je tváří Otcova milosrdenství. Je zřejmé, že tento výrok shrnuje tajemství křesťanské víry. Milosrdenství se stalo živým a viditelným a dosáhlo svého vrcholu v Ježíši Nazaretském. „Nekonečně milosrdný“ (*Ef* 2,4) Otec poté, co zjevil Mojžíšovi svoje jméno „Boha milosrdného a milostivého, shovívavého, velmi laskavého a věrného“ (*Ex* 34,6), různými způsoby a v mnoha dějinných momentech nadále dával poznávat svoji božskou přirozenost. V „plnosti času“ (*Gal* 4,4), když bylo podle jeho plánu spásy všechno připraveno, poslal svého Syna narozeného z Panny Marie, aby nám zjevil svoji lásku definitivně. Kdo vidí jeho, vidí Otce (srov. *Jan* 14,9). Ježíš Nazaretský svým slovem, svými činy a celou svou osobou¹ zjevuje Boží milosrdenství.

2. O milosrdenství potřebujeme neustále rozjímat. Je zdrojem radosti, vyrovnanosti a pokoje. Je podmínkou naší spásy. Milosrdenství je slovem, které zjevuje tajemství Nejsvětější Trojice. Milosrdenství je poslední a svrchovaný čin, kterým nám Bůh vychází vstříc. Milosrdenství je základním zákonem, který přebývá v srdci každého člověka hledícího upřímným zrakem na bratra, kterého na své životní pouti potká. Milosrdenství je cesta, která sjednocuje Boha a člověka, protože otevírá srdce naději, že jsme trvale milováni i navzdory hranicím, které způsobil náš hřích.

3. Jsou chvíle, kdy jsme ještě silněji vyzýváni, abychom upírali svůj zrak k milosrdenství, a tak se stávali účinným znamením Otcova jednání. Proto jsem vyhlásil *mimořádný Svatý rok milosrdenství* jako dobu příhodnou pro církve, aby umožnila věřícím vydávat silnější a účinnější svědectví.

Svatý rok bude zahájen 8. prosince 2015 na slavnost Neposkvrněného početí Panny Marie. Tato liturgická oslava ukazuje, jak Bůh jedná již od počátku našich dějin. Po hříchu Adama a Evy nechtěl Bůh ponechat lidstvo samotné a napospas zlu. Proto patřila do jeho úradku a vůle Maria, svatá a neposkvrněná v lásce (srov. *Ef* 1,4), aby se stala Matkou Vykupitele člověka. Na tíži hříchu odpovídá Bůh plností odpuštění. Milosrdenství bude vždycky větší než každý hřích a Boží lásce, která odpouští, nemůže nikdo klást meze. Na slavnost Neposkvrněného početí mi bude potěšením otevřít Svatou bránu. V tomto případě půjde o *Bránu milosrdenství*, kde každý, kdo tudy vstoupí, bude moci zakusit lásku Boha, který potěšuje, odpouští a dodává naději.

Následující neděli, třetí adventní, bude otevřena Svatá brána v římské katedrále, v bazilice sv. Jana v Lateráně. A potom bude následovat Svatá brána i v ostatních papežských bazilikách. Stanovuji, aby se o této neděli v každé místní církvi – v její katedrále, která je mateřským chrámem pro všechny věřící, anebo v konkatedrále či v jiném kostele zvláštního významu – *Brána milosrdenství* otevřela na celý svatý rok. Podle rozhodnutí ordináře ji bude možno otevřít také v jiných svatyních, které jsou cílem mnoha poutníků, jejichž srdci se na těchto posvátných místech často dotýká milost a nacházejí zde cestu k obrácení. Každá místní církev tak bude přímo zapojena do svatého roku jakožto mimořádného momentu milosti a duchovní obnovy. Proto se rok milosrdenství bude slavit v

¹Srov. II. Vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Dei Verbum*, 4.

Římě stejně jako v místních církvích a stane se viditelným znamením společenství celé církve.

4. Zvolil jsem datum 8. prosince, které v nedávných dějinách církve nabylo velkého významu. Svatou bránu totiž otevřu v den padesátého výročí zakončení Druhého vatikánského ekumenického koncilu. Církev cítí, že je třeba tuto událost uchovávat v živé paměti. Tehdy začala nová etapa jejích dějin. Otcové shromáždění na koncilu silně pocítili – jako opravdové vanutí Ducha – požadavek mluvit k lidem své doby o Bohu srozumitelnějším způsobem. Byly zbořeny hradby, které příliš dlouho uzavíraly církev do privilegované pevnosti, a nadešel čas zvěstovat evangelium nově. Nastala nová etapa neustálé evangelizace. Pro všechny křesťany je novým závazkem, aby svoji víru dosvědčovali s větším nadšením a přesvědčením. Církev pocítila odpovědnost, že má být ve světě živým znamením Otcovy lásky.

Vybavují se nám významná slova svatého Jana XXIII. při zahájení koncilu, jimiž ukázal, kudy je třeba jít: „Nyní ale Kristova nevěsta místo tvrdosti upřednostňuje lék milosrdenství.^a ... Katolická církev prostřednictvím ekumenického koncilu pozvedá pochodeň náboženské pravdy a chce vystupovat jako laskavá matka pro všechny, která je dobrotivá, trpělivá, plná milosrdenství a přívětivá i vůči těm synům, kteří jsou od ní odděleni.^{b,c,2} Ke stejnému horizontu odkazoval také blahoslavený Pavel VI., který při zakončení koncilu řekl: „Přejeme si podtrhnout to, že náboženstvím našeho koncilu byla přednostně láska (*caritas*).^c ... Dávný příběh o Samaritánovi byl vzorem pro spiritualitu tohoto koncilu.^d ... Na moderní lidský svět koncil vylévá řeku lásky a obdivu. Bludy jsou odsouzeny, ano, neboť co jiného vyžaduje láska nežli pravdu, ale osobám přísluší pouze napomenutí, respekt a láska: Místo skličujících diagnóz se nabízejí povzbuzující léky; místo deprimujících předpovědí vycházela od koncilu směrem k současnému světu poselství vyjadřující důvěru. Hodnoty tohoto světa byly nejenom respektovány, ale také se k nim přistupovalo s uctivostí, úsilí světa bylo podpořeno, jeho aspirace byly očištěny a požehnány.^e ... Ještě jednu věc musíme připomenout: Veškeré toto naukové bohatství je zaměřeno výhradně jedním směrem, totiž ke službě člověku, ať už se nachází v jakýchkoli podmínkách, v jakékoli vlastní slabosti, ve všem, co je pro jeho život nezbytné.^{f,c,3}

S pocity vděčnosti za vše, co církev obdržela, a s odpovědností za úkol, který nás očekává, projdeme Svatou branou v plné důvěře, že nás provází Zmrtvýchvstalý Pán, jenž je nám v našem putování stálou oporou. Duch Svatý, který vede kroky svých věřících, aby spolupracovali na díle spásy uskutečněné Kristem, ať vede a podporuje Boží lid a pomáhá mu, aby mohl kontemplotvat tvář milosrdenství.⁴

5. Rok milosrdenství bude zakončen liturgickou slavností Krista Krále 20. listopadu 2016. V tento

^aPozn. překl.: *Proslov papeže Jana XXIII. u příležitosti slavnostního zahájení koncilu*, 57*, in *II. vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.*, ed. CTIRAD V. POSPÍŠIL. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, s. 62.

^bPozn. překl.: *Tamtéž*, 58*, s. 62.

²*Proslov při zahájení II. vatikánského koncilu*, *Gaudet Mater Ecclesia*, 11. října 1962, 2-3.

^cPozn. překl.: *Proslov Pavla VI. na 9. zasedání (sessio) koncilu*, 455*, in *II. vatikánský koncil očima Jana XXIII. a Pavla VI.*, ed. CTIRAD V. POSPÍŠIL. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2013, s. 189.

^dPozn. překl.: *Tamtéž*, 456*, s. 190.

^ePozn. překl.: *Tamtéž*, 457*, s. 190.

^fPozn. překl.: *Tamtéž*, 460*, s. 191.

³*Promluva při posledním veřejném zasedání*, 7. prosince 1965.

⁴Srov. II. Vatikánský koncil, Dogmatická konstituce *Lumen gentium*, 16; Pastorální konstituce *Gaudium et spes*, 15.

den, po uzavření Svaté brány, budeme naplnění pocity vděčnosti a díky vůči Nejsvětější Trojici za to, že nám darovala tak mimořádný čas milosti. Svěříme život církve i celé lidstvo a nezměrné veškerenstvo Kristu Pánu, aby jako jíttní rosu uděloval své milosrdenství dějinám, o jejichž plodné utváření budou všichni v nejbližší budoucnosti usilovat. Jak jen si přeji, aby budoucí roky byly prostoupeny milosrdenstvím a abychom my šli vstříc každému člověku a přinášeli mu dobrotu a Boží něhu! Kéž ke všem, věřícím i vzdáleným, dojde balzám milosrdenství jako znamení Božího království, které je již mezi námi.

6. „Je vlastní Bohu, že prokazuje milosrdenství, ve kterém se obzvláště projevuje jeho všemohoucnost.“⁵ Tato slova svatého Tomáše Akvinského ukazují, že božské milosrdenství není vůbec znamením slabosti, nýbrž spíše kvality Boží všemohoucnosti. A proto liturgie v jedné z nejstarších vstupních modliteb praví: „Bože, ty ukazuješ svou všemohoucnost nejvíce tím, že se smilováváš a nenecháváš nás bez pomoci.“⁶ Bůh bude navždy v dějinách lidstva tím, který je přítomný, blízký, prozíravý, svatý a milosrdný.

„Trpělivý a milosrdný“ je dvojí přívlastek, který se ve Starém zákoně často objevuje při popisu Boží přirozenosti. To, že je milosrdný, se odráží v mnoha událostech dějin spásy, kde jeho dobrota převažuje nad trestem a záhubou. Tuto velkolepost božského jednání ukazují obzvláště žalmy: „On odpouští všechny tvé viny, on léčí všechny tvé neduhy. On vykupuje tvůj život ze záhuby, on tě věnčí láskou a slitováním“ (Žl 103/102,3-4). Ještě výslovněji potvrzuje konkrétní znaky milosrdenství další žalm: „Zjednává právo utlačeným, dává chléb lačným. Hospodin vysvobozuje vězně, Hospodin otvírá oči slepým, Hospodin napřimuje sklíčené, Hospodin miluje spravedlivé, Hospodin chrání přistěhovalce, podporuje sirotka a vdovu, ale mate cestu bezbožníků“ (Žl 146/145,7-9). A konečně i další žalmistova slova: „Uzdravuje ty, jimž puká srdce, a jejich rány uzdravuje... Pokorné Hospodin pozvedá, bezbožné však ponižuje k zemi“ (Žl 147/146,3.6). Boží milosrdenství zkrátka není nějaká abstraktní idea, nýbrž konkrétní skutečnost, která zjevuje jeho lásku, podobně jako otec a matka jsou dojati svým dítětem až do hloubi svého nitra. Je opravdu na místě říci, že jde o niternou lásku. Pramení v nitru jako hluboké přirozené cítění tvořené něhou, soucitem, shovívavostí a odpuštěním.

7. „Jeho milosrdenství trvá na věky“ – tento refrén se ve 136. (135.) žalmu opakuje po každém verši a přitom se vypravují dějiny Božího zjevení. Moc milosrdenství dává veškerému starozákonnímu dění hluboce spásonosnou hodnotu. Milosrdenstvím se dějiny Boha s Izraelem stávají dějinami spásy. Neustálým opakováním slov „jeho milosrdenství trvá na věky“, jako v tomto žalmu, se jakoby chce prolomit hranice prostoru a času a všechno má být zasazeno do věčného tajemství lásky. Jako by se tím chtělo říci, že nejenom v dějinách, ale i navěky bude člověk pod ustavičným milosrdným Otcovým pohledem. Nikoli náhodou zařadil izraelský lid tento žalm, nazývaný *Velký hallel*, do svých nejvýznamnějších liturgických svátků.

Ježíš se tento žalm o milosrdenství modlil před svým umučením. Dosvědčuje to evangelista Matouš, když říká, že „potom, co zazpívali chvalozpěv“ (26,30), vyšel Ježíš se svými učedníky na Olivovou horu. Když ustanovil eucharistii jako trvalou památku na sebe a svoji Paschu, symbolicky vložil tento vrcholný úkon Zjevení do světla milosrdenství. V témže horizontu milosrdenství

⁵ TOMÁŠ AKVINSKÝ, *Summa Theologiae*, II-II, q. 30, a. 4.

⁶ 26. neděle v mezidobí. Tato vstupní modlitba se objevuje již v 8. století v eulogických textech *Gelasiova sakramentáře* (1198).

prožíval Ježíš svoje umučení a svoji smrt, vědom si obrovského tajemství lásky, které se naplnilo na kříži. Vědomí, že tento žalm se modlil sám Ježíš, jej činí pro nás křesťany ještě důležitějším a zavazuje nás k přijetí tohoto refrénu do naší každodenní modlitby chval: „Jeho milosrdenství trvá na věky.“

8. S pohledem upřeným na Ježíše a na jeho milosrdnou tvář můžeme zachytit lásku Nejsvětější Trojice. Posláním, které Ježíš obdržel od Otce, bylo zjevit tajemství božské lásky v jeho plnosti. „Bůh je láska“ (1 Jan 4,8.16), prohlašuje evangelista Jan poprvé a jako jediný v celém Písmu svatém. Tato láska je nyní viditelná a hmatatelná v celém Ježíšově životě. Jeho osoba není nic než láska, nezištně se darující láska. Jeho vztahy k lidem, kteří jej obklopují, vyjevují něco jedinečného a neopakovatelného. Znamení, která činí, zejména vůči hříšníkům, chudým, vyloučeným, nemocným a trpícím lidem, jsou znamením milosrdenství. Všechno v něm mluví o milosrdenství. Nic v něm nepostrádá soucit.

Když Ježíš pozoroval u zástupů lidí, kteří jej následovali, jejich únavu a vysílení, bloudění a opuštěnost, zakoušel v hloubi srdce silný soucit s nimi (srov. Mt 9,36). Silou této soucitné lásky uzdravoval nemocné, kteří mu byli přinášeni (srov. Mt 14,14), a několika chleby a rybami nasýtil velké zástupy (srov. Mt 15,37). Ve všech těchto okolnostech bylo Ježíšovo srdce pohnuto právě milosrdenstvím, se kterým četl v srdci těch, s nimiž mluvil, a odpovídal na jejich nejoprávněnější potřeby. Když potkal vdovu z vesnice Naim, která provázela svého zesnulého jediného syna ke hrobu, pocítil obrovský soucit s nezměrnou bolestí této plačící matky a jejího syna vzkřísil, aby jí ho vrátil (srov. Lk 7,15). Poté co vysvobodil posedlého v Geraze, pověřil jej posláním: „Jdi domů ke své rodině a vypravuj jim, jak veliké dobrodiní ti Pán prokázal a jak se nad tebou smiloval“ (Mk 5,19). Také Matoušovo povolání zapadá do perspektivy milosrdenství. Když Ježíš procházel kolem Matoušovy celnice, jejich zraky se střetly. Pohledem plným milosrdenství Ježíš tomuto muži odpustil hříchy, překonal odpor ostatních učedníků a jej, hříšníka a celníka, si zvolil za jednoho z Dvanácti. Když svatý Beda Ctihodný komentoval tento evangelní výjev, napsal, že Ježíš pohlédl na Matouše se slitováním a vyvolil jej: *miserando atque eligendo*.⁷ Tato slova na mne vždycky působila, takže jsem si je vzal za své heslo.

9. V podobenstvích o milosrdenství Ježíš zjevuje přirozenost Boha, kupříkladu tam, kde se Otec nevzdává, dokud soucitem a milosrdenstvím neodstraní hřích a nepřemůže odpor. Známe zvláště tři taková podobenství: o ztracené ovci, o ztracené minci a podobenství o otci a dvou synech (srov. Lk 15,1-32). Bůh je v těchto podobenstvích vždycky představován jako plný radosti, zvláště když odpouští. Nacházíme v nich jádro evangelia i naší víry, protože milosrdenství se zde prezentuje jako síla, která vše přemáhá, naplňuje srdce láskou a utěšuje odpuštěním.

Jiné podobenství nás zase učí křesťanskému životnímu stylu. Na Petrovu otázku kolikrát je třeba odpustit, Ježíš odpovídá: „Neříkám ti nejvíc sedmkrát, ale sedmdesátsedmkrát“ (Mt 18,22) a vypráví podobenství o nelítostném služebníkovi. Když si ho pán zavolá, aby splatil velkou částku peněz, prosí jej na kolenou a pán mu dluh odpustí. Hned poté však potká jiného služebníka, který dluží pár denárů jemu a na kolenou jej prosí o slitování. On jej však odmítne a nechá uvěznit. Jeho pán se to dozví, velmi se rozhněvá, zavolá si prvního služebníka a říká mu: „Neměl ses i ty smilovat nad svým druhem, jako jsem se smiloval já nad tebou?“ (Mt 18,33) A Ježíš uzavírá: „Tak bude

⁷BEDA CTIHODNÝ, *Homilia 22* (Patrologia Latina 94, 251).

jednat s vámi i můj nebeský Otec, jestliže každý svému bratru ze srdce neodpustíte“ (Mt 18,35).

Podobenství obsahuje hluboké ponaučení pro každého z nás. Ježíš prohlašuje, že milosrdenství není pouze Otcovo jednání, ale stává se kritériem k pochopení, kdo jsou jeho pravé děti. Jsme zkrátka povoláni žít z milosrdenství, protože nejprve bylo prokázáno nám. Odpuštění urážek se stává nejzřetelnějším výrazem milosrdné lásky a pro nás křesťany je imperativem, od kterého nemůžeme odhlédnout. Zdá se obtížné tolikrát odpouštět! A přece je odpuštění nástrojem, který je nám dán do rukou, abychom dosáhli vyrovnanosti srdce. Zanechat zášť, hněv, násilí a pomstu je nezbytnou podmínkou šťastného života. Přijměme proto apoštolovu pobídku: „Slunce ať nezapadá nad vašim hněvem“ (Ef 4,26). A zejména naslouchejme Ježíšovým slovům, jimiž učinil milosrdenství ideálem života a kritériem věrohodnosti naší víry: „Blahoslavení milosrdní, neboť oni dojdou milosrdenství“ (Mt 5,7). Tímto blahoslavenstvím se během svatého roku necháme obzvláště inspirovat.

Je jasné, že milosrdenství je v Písmu svatém klíčovým slovem, označujícím Boží jednání s námi. Bůh se neomezuje pouze na prohlášení o svojí lásce, ale činí ji viditelnou a hmatatelnou. Ostatně, láska by nikdy neměla být abstraktním slovem. Pro svou povahu je konkrétním životem: úmysly, postoje a chování se ověřují v každodenních činech. Boží milosrdenství je projevem jeho odpovědnosti za nás. Bůh se cítí odpovědný, přeje si tudíž naše dobro a chce nás vidět šťastnými, plnými radosti a vyrovnanosti. Milosrdná láska křesťanů musí mít stejnou vlnovou délku. Jako miluje Otec, tak milují i děti. Jako je milosrdný On, tak jsme i my povoláni k milosrdenství jedněch vůči druhým.

10. Klenbou, která nese život církve, je milosrdenství. Veškerá její pastorační činnost by měla být proniknuta něhou, jež je určena věřícím; žádné její zvěstování a svědectví vůči světu nemůže postrádat milosrdenství. Věrohodnost církve prochází cestou milosrdné a soucitné lásky. Církev „prožívá neuhasitelnou touhu nabízet milosrdenství“.⁸ Možná, že jsme dlouho zapomínali ukazovat cestu milosrdenství a kráčet po ní. Pokušení požadovat vždy a jen spravedlnost na jedné straně vedlo k opomenutí, že ona je sice prvním nezbytným a neodmyslitelným krokem, ale že církev potřebuje jít dál, aby dosáhla vyššího a významnějšího cíle. Na druhé straně je smutné vidět, jak se v naší kultuře vytrácí zkušenost odpuštění. Dokonce samo toto slovo jako by někdy mizelo. Bez svědectví o odpuštění však zbývá pouze neužitečný a neplodný život, jako by se žilo na bezútesné poušti. Pro církev znovu nadešel čas chopit se radostné zvěsti o odpuštění. Je čas návratu k podstatnému, abychom na sebe brali slabosti a těžkosti svých bratří. Odpuštění je síla, která křísí k novému životu a vlévá odvahu hledět do budoucnosti s nadějí.

11. Nemůžeme opomenout zásadní učení, které svatý Jan Pavel II. nabídl svou druhou encyklikou *Dives in misericordia*, jež byla ve své době nečekaná a mnohé překvapila tématem, jemuž se věnovala. Chci připomenout zvláště dva její výrazy. Svatý papež především poukázal na zapomnění, do něhož upadlo téma milosrdenství v dnešní kultuře: „Současné myšlení se snad ještě více než v dřívější době staví proti milosrdnému Bohu a pokouší se i pouhý pojem ‚milosrdenství‘ odstranit ze života i ze srdce člověka. Samo slovo a výraz ‚milosrdenství‘ jako by přivádělo do úzkých člověka, který se ještě více než jindy v historii cítí být pánem a díky nesmírnému a dosud nepoznanému rozvoji vědy a techniky si podmanil zemi (srov. Gn 1,28). Takové podmanění země, chápané pouze jednostranně a povrchně, neponechává žádné místo pro milosrdenství... Proto se také

⁸FRANTIŠEK, *Evangelii gaudium*, 24.

v současné situaci církve a světa řada lidí a mnoho společenství, vedených živým citem víry, přirozeně a sami od sebe utíkají k Božímu milosrdenství.⁹

Kromě toho svatý Jan Pavel II. odůvodnil naléhavost, proč je třeba zvěstovat a dosvědčovat milosrdenství v současném světě: „Vede nás k tomu láska k člověku a všemu, co je lidské a co je podle mínění mnoha dnešních lidí ohroženo nesmírným nebezpečím. Kristovo tajemství ... mne zavazuje, abych hlásal milosrdenství a milosrdnou Boží lásku, zjevenou ve stejném Kristově tajemství. Toto tajemství mne rovněž vybízí, abych se k tomuto milosrdenství obracel a vyzýval je v dnešním obtížném a rozhodujícím období dějin církve a světa.“¹⁰ Jeho učení je dnes aktuální více než kdy jindy a zasluhuje si, aby v tomto svatém roce bylo oživeno. Přijměme nově za svá jeho slova: „Církev žije svým pravým životem, když vyznává a hlásá milosrdenství – nejvýše obdivuhodnou vlastnost Stvořitele a Vykupitele – a když přivádí lidi k pramenům Spasitelova milosrdenství, které sama střeží a spravuje.“¹¹

12. Posláním církve je zvěstovat Boží milosrdenství, které je tepajícím srdcem evangelia a skrze něž se má dostat k srdci a mysli každého člověka. Kristova nevěsta si osvojuje jednání Božího Syna, který vychází vstříc všem a nevyklučuje nikoho. V naší době, kdy se církev zabývá novou evangelizací, si téma milosrdenství žádá, aby bylo podáváno s novým nadšením a novým pastoračním přístupem. Pro církev a pro věrohodnost jejího zvěstování je určující, aby žila a dosvědčovala milosrdenství v první osobě. Její jazyk a její činy mají předávat milosrdenství, pronikat do lidských srdcí a vybízet lidi, aby hledali cestu zpět k Otci. První pravdou církve je Kristova láska. Této lásce, která se projevuje odpuštěním a sebedarováním, církev slouží a zprostředkovává ji lidem. Proto tam, kde je církev, musí být zřetelné Otcovo milosrdenství. V našich farnostech, společenstvích, ve sdruženích, hnutích a vůbec všude, kde jsou křesťané, by každý měl mít možnost nacházet oázu milosrdenství.

13. Svatý rok chceme prožít ve světle Pánova slova: *Milosrdní jako Otec*. Evangelista přináší Ježíšovo učení: „Buďte milosrdní jako je milosrdný váš Otec“ (*Lk 6,36*). Je to životní program, který je náročný a stejně tak plný radosti a pokoje. Ježíšův příkaz je určen těm, kdo slyší jeho hlas (*srov. Lk 6,27*). Abychom byli schopni milosrdenství, musíme tudíž nejprve naslouchat Božímu slovu. To znamená obnovit hodnotu mlčení při rozjímání slova, které nám je určeno. Takto lze rozjímat o Božím milosrdenství a osvojovat si je jako vlastní životní styl.

14. Zvláštním znamením svatého roku je *pout'*, protože je obrazem cesty, kterou se každý člověk ubírá ve svém životě. Život je putováním a lidská bytost je *viator*, poutník, který jde po cestě ke kýženému cíli. Rovněž ke Svaté bráně v Římě a kdekoli jinde bude každý muset vykonat pout' podle svých sil. Bude to znamením skutečnosti, že také milosrdenství je cílem, kterého je třeba dosáhnout a který vyžaduje závazek a oběť. Pout' je tudíž podnětem k obrácení: prostřednictvím Svaté brány se necháme obejmout Božím milosrdenstvím a zavážeme se k tomu, že vůči druhým budeme milosrdní, jako je milosrdný Otec k nám.

Pán Ježíš nám ukazuje etapy této pouti, kterými lze tohoto cíle dosáhnout: „Nesud'te, a nebudete souzeni, nezavrhuje, a nebudete zavrženi. Odpouštějte, a bude vám odpuštěno. Dávejte, a

⁹ JAN PAVEL II., *Dives in misericordia*, 2.

¹⁰ *Tamtéž*, 15.

¹¹ *Tamtéž*, 13.

dostanete: míru dobrou, natlačenou, natřesenou a vrchovatou vám dají do klína. Neboť jakou mírou měříte, takovou se naměří vám“ (Lk 6,37-38). Především říká *nesoudit* a *nezavrhovat*. Kdo nechce být souzen Bohem, nesmí se stát soudcem vlastního bratra. Lidé totiž svým soudem ulpívají na povrchu, zatímco Otec hledí do nitra. Kolik jen škodí slova pronášená se žárlivostí a závistí! Mluvit špatně o bratru v jeho nepřítomnosti znamená stavět jej do špatného světla, poškozovat jeho pověst a vydávat jej napospas řečem. Nesoudit a nezavrhovat má kladný význam, totiž umět pochopit to, co je v každém člověku dobré, a nedovolit, aby trpěl naším zaujatým soudem a naší domněnkou, že víme všechno. To však ještě nestačí k vyjádření milosrdenství. Ježíš také žádá, abychom *odpouštěli* a *dávali*. Máme být nástroji odpuštění, protože se nám dostalo odpuštění od Boha jako prvním, a být velkodušní ke všem s vědomím, že Bůh nás také zahrnuje obrovskou velkorysostí.

Milosrdní jako Otec – takové bude motto svatého roku. V milosrdenství máme důkaz toho, jak miluje Bůh. Dává se cele, navždy, nezištně, a aniž by něco žádal na oplátku. Přichází nám na pomoc, když jej vzýváme. Krásná je denní modlitba církve, která začíná slovy: „Bože, prosím, vysvobod' mě, Hospodine, na pomoc mi pospěš!“ (Žl 70/69,2). Pomoc, o kterou naléhavě prosíme, je prvním krokem Božího milosrdenství směrem k nám. On nás přichází vyprostit ze slabosti, v níž žijeme. A jeho pomoc spočívá v tom, že nám umožní vnímat jeho přítomnost a jeho blízkost. Den po dni, zasažení jeho soucitem, se můžeme také my stávat soucitnými se všemi.

15. Ve svatém roce můžeme získat zkušenost otevřenosti srdce vůči těm, kdo žijí na nejbezpečnějších existenciálních periferiích, jež vytváří moderní svět často dramatickým způsobem. Kolik je v dnešním světě ošidných a bolestných situací! Kolik zranění na těle nese množství těch, kdo nemají hlas, protože jejich volání zesláblo či zaniklo v důsledku lhostejnosti bohatých národů. Během tohoto roku milosrdenství bude církev ještě více vyzývána, aby hojila tato zranění, aby poskytovala úlevu olejem útěchy, aby obvazovala milosrdenstvím a léčila nezbytnou solidaritou a pozorností. Neupadejme do lhostejnosti, která ubíjí, do zvykovosti, která uspává duši a brání objevovat novost, a do cynismu, který ničí. Otevřme své oči a pohledme na bídu světa, na rány tolika bratří a sester zbavených důstojnosti a nechme se vyprovokovat jejich voláním o pomoc a slyšme ho. Ať naše ruce stisknou jejich ruce. Přitáhněme je k sobě, aby pocítili vroucnost naší přítomnosti, našeho přátelství a bratrství. Jejich křik ať je i naším, abychom tak společně mohli prolomit bariéru lhostejnosti, která často suverénně kraluje, aby zakrývala pokrytectví a egoismus.

Vroucně si přeji, aby křesťanský lid během svatého roku přemýšlel o *skutcích tělesného a duchovního milosrdenství*. To bude způsob, jak probouzet naše svědomí často ukolébané tváří v tvář dramatu chudoby a jak hlouběji pronikat k jádru evangelia, kde Boží milosrdenství upřednostňuje chudé. Ježíšovo kázání nám předkládá tyto skutky milosrdenství, abychom si dokázali uvědomit, zda žijeme jako jeho učedníci, či nikoli. Objevme znovu skutky *tělesného milosrdenství*: dát najíst hladovému a napojit žíznivého; odívat toho, kdo nemá co na sebe; přijímat cizince, pomáhat nemocným, navštěvovat vězněné, pohřbívat mrtvé. A nezapomínejme na *skutky duchovního milosrdenství*: radit pochybujícím, vyučovat nevědomé, napomínat hříšníky, těšit sklíčené, odpouštět urážky, trpělivě snášet obtížné lidi, modlit se k Bohu za živé i mrtvé.

Nemůžeme utéci před Pánovými slovy, podle nichž budeme souzeni za to, zda dáme najíst hladovému a napít žíznivému; zda přijmeme cizince a oblečeme toho, kdo nemá co na sebe; zda budeme mít čas být s tím, kdo je nemocný a ve vězení (srov. Mt 25,31-45). Stejně tak budeme tázáni, zda jsme pomáhali vyvádět z pochybností, které uvádějí do strachu a často jsou zdrojem

osamocení; zda jsme uměli přemáhat nevědomost, v níž žijí miliony lidí, zejména děti, kterým se nedostává pomoci, aby mohly vyváznout z chudoby; zda jsme byli nablízku tomu, kdo je osamocen a sklíčen; zda jsme odpustili tomu, kdo nás uráží, a odmítli každou formu zášti a nenávisti vedoucí k násilí; zda jsme byli trpěliví podle příkladu Boha, který má s námi trpělivost; a nakonec zda jsme Pánu v modlitbě svěřovali svoje bratry a sestry. V každém z těchto „nejmenších“ je přítomen sám Kristus. Jeho tělo se stává znovu viditelným coby tělo, které je zmučené, bolavé, zbité, podvyživené a na útěku... abychom jej rozpoznali, dotýkali se jej a poskytovali mu péči. Nezapomeňme na slova svatého Jana od Kříže: „Na sklonku života budeme souzeni podle lásky.“¹²

16. V Lukášově evangeliu máme další důležitý aspekt, jak prožívat s vírou tento rok milosrdenství. Evangelista vypráví, jak se Ježíš po návratu do Nazareta vydal podle svého zvyku do synagogy. Vyzvali jej, aby přečetl Písmo a komentoval jej. Šlo o pasáž z proroka Izaiáše, kde stojí: „Duch Páně je nade mnou, protože mě Hospodin pomazal, poslal mě zvěstovat radostnou zprávu pokorným, obvázat ty, jimž puká srdce, oznámit zajatým propuštění, svobodu uvězněným, hlásat Hospodinovo milostivé léto“ (Iz 61,1-2). „Milostivé léto“ Páně je tím, co toužíme prožívat. Tento svatý rok s sebou přináší bohatství Ježíšova poslání, které zní v prorokových slovech: přinášet slovem i činem útěchu chudým, oznamovat osvobození těm, kdo jsou uvězněni v nových formách nevolnictví moderní společnosti, navracet zrak tomu, kdo už nevidí, protože se stáhl sám do sebe, a navracet důstojnost tomu, kdo ji postrádá. Ježíšovo kázání se znovu stává viditelným v odpovědích víry, které jsou křesťané povoláni dávat svým svědectvím. Ať nás provázejí apoštolova slova: „Kdo prokazuje milosrdenství, ať to činí s radostí“ (Řím 12,8).

17. Postní doba svatého roku necht' je prožívána obzvláště intenzivně jako velká příležitost ke slavení a zakoušení Božího milosrdenství. Nad kolika stránkami Písma lze rozjímat během postní doby, abychom objevili milosrdnou Otcovu tvář! Slovy proroka Micheáše můžeme také opakovat: Ty, Pane, jsi Bůh, který odpouštíš nepravost a promíjíš hřích, netrváš na svém hněvu, ale máš zálibu v milosrdenství. Ty, Pane, se vrátíš a smiluješ se nad svým lidem. Nebudeš dbát na naše viny a svrhneš do mořských propastí všechny naše hříchy (srov. Mich 7,18-19).

V čase modlitby, půstu a dobročinnosti lze rozjímat konkrétněji o těchto slovech proroka Izaiáše: „Není půstem, který chci, spíše toto: rozvaž nespravedlivá pouta, uvolni uzly jha, utiskované propuť na svobodu, zlom každé jařmo! Lámej svůj chléb hladovému, popřej pohostinství bloudícím ubožákům; když vidíš nahého, obleč ho, neodmítej pomoc svému bližnímu. Tehdy vyrazí tvé světlo jako zora, tvá jizva se brzy zacelí. Před tebou půjde tvá spravedlnost a za tebou Boží sláva. Tehdy budeš volat, a Hospodin ti odpoví, křičet o pomoc, a on řekne: ‚Zde jsem!‘ Přestaneš-li utlačovat, ukazovat prstem, křivě mluvit, nasytíš-li svým chlebem hladového, ukojíš-li lačného, tehdy v temnotě vzejde tvé světlo, tvůj soumrak se stane poledním jasem. Hospodin tě stále povede, v nedostatku ukojí tvou touhu, posílí tvé údy. Budeš jako zavlažovaná zahrada, jako živé zřídlo, jehož voda nevysychá“ (Iz 58,6-11).

V diecézích ať se šíří iniciativa *24 hodin pro Pána*, která se koná v pátek a sobotu čtvrtého postního týdne. Mnozí lidé začínají přistupovat ke svátosti smíření a jsou mezi nimi četní mladí, kteří v této zkušenosti často nacházejí cestu zpět k Pánu, prožívají intenzivní chvíli modlitby a objevují znovu smysl svého života. S přesvědčením opět postavme do centra svátost smíření, protože umožňuje

¹²JAN OD KŘÍŽE, *Krátké spisy a korespondence*, 59. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 1998, s. 73.

hmatatelně se dotýkat milosrdenství. Pro každého kajícího tak bude zdrojem opravdového vnitřního pokoje.

Nikdy nepřestanu zdůrazňovat, že zpovědníci mají být opravdovým znamením Otcova milosrdenství. Zpovědníkem se nelze stát jen tak. Lze se jím stát především, když my sami jsme kajícími žádajícími o odpuštění jako první. Nezapomínejme, že být zpovědníky znamená podílet se na samotném Ježíšově poslání a být konkrétním znamením kontinuity božské lásky, která odpouští a zachraňuje. Každý z nás obdržel dar Ducha Svatého na odpuštění hříchů a jsme za tento dar odpovědni. Nikdo z nás není pánem svátosti, nýbrž věrným služebníkem Božího odpuštění. Každý zpovědník má přijímat věřící jako otec z podobenství o marnotratném synovi. Ten vyšel synovi vstříc, třebaže syn promarnil jeho majetek. Zpovědníci jsou povoláni obejmout kajícího syna, který se vrací domů, a projevit radost z jeho návratu. Ať také neúnavně vycházejí vstříc i druhému synovi, který zůstal venku a není schopen se radovat, a vysvětlí mu, že jeho přísný soud je nespravedlivý a vzhledem k bezmeznému Otcovu milosrdenství postrádá smysl. Ať nekladou nepřístojné otázky, ale jako otec z onoho podobenství přeruší připravenou promluvu marnotratného syna a v srdci každého kajícího dokážou zachytit prosbu o pomoc a odpuštění. Zpovědníci jsou zkrátka povoláni k tomu, aby vždy, všude, v každé situaci a navzdory všemu byli znamením primátu milosrdenství.

18. V postní době tohoto svatého roku mám v úmyslu rozeslat *misionáře milosrdenství*. Budou znamením mateřské péče církve o lid Boží, aby vstoupili do hlubin bohatství tohoto tajemství, které je pro víru tak zásadní. Budou to kněží, jimž dám pravomoc odpouštět také hříchy, které jsou vyhrazeny Apoštolskému stolci, aby byla zjevná šíře jejich poslání. Budou především živým znamením toho, jak Otec přijímá ty, kdo touží po jeho odpuštění. Budou misionáři milosrdenství z toho důvodu, že se pro všechny lidi stanou tvůrci osvobozujícího setkání proniknutého lidskostí, které bude zdrojem osvobození, z něhož vyplyne zodpovědnost za překonávání překážek a za návrat k novému životu danému křtem. Ve svém poslání se budou řídit slovy apoštola: „Bůh totiž dopustil, že všichni upadli do neposlušnosti, aby všem prokázal milosrdenství“ (*Řím 11,32*). Všichni totiž, nikoho nevyjímaje, jsou povoláni chopit se výzvy k milosrdenství. Tito misionáři budou prožívat své poslání s vědomím, že mohou upírat svůj pohled k Ježíši, „milosrdnému a věrnému veleknězi“ (*Žid 2,17*).

Prosím spolubratry biskupy, aby zvali a přijímali tyto misionáře, kteří mají být především přesvědčivými kazateli milosrdenství. Ať se v diecézích konají „lidové misie“, aby tito misionáři byli zvěstovateli radosti z odpuštění. Ať jsou žádáni o udělování svátosti smíření lidu, aby milostivý čas svatého roku umožnil mnohým vzdáleným synům vrátit se na cestu do otcovského domu. Pastýři budou tedy zejména během postní doby vybízet věřící, aby přistupovali „s důvěrou k trůnu milosti, abychom dosáhli milosrdenství a našli milost“ (*Žid 4,16*).

19. Kéž slovo odpuštění dojde ke všem a pozvání zakusit milosrdenství nenechá nikoho lhotejným. Moje pozvání k obrácení směřuje ještě naléhavěji k těm, kdo jsou svým způsobem života daleko od Boží milosti. Mám na mysli zejména muže a ženy, kteří patří ke zločinným uskupením jakéhokoli typu. Prosím vás k vašemu dobru, abyste změnil život. Žádám vás o to jménem Božího Syna, který, ač potíral hřích, nikdy neodmítl žádného hříšníka. Neupadněte do oné děsivé pasti přesvědčení, že život závisí na penězích a že ve vztahu k nim všechno ostatní ztrácí hodnotu a důstojnost. To je pouhá iluze. Peníze si neodneseme na onen svět. Peníze nedávají pravé štěstí.

Násilí používané ke hromadění peněz prosáklých krví nás nečiní mocnými ani nesmrtelnými. Všichni dříve či později předstoupíme před Boží soud a nikdo nebude moci uniknout.

Tatáž výzva at' dojde i k lidem, kteří podporují korupci anebo jsou jejími spoluviníky. Tato zahrávající rána společnosti je těžkým hříchem, který volá k nebi, protože podkopává základy osobního i společenského života. Korupce brání hledět do budoucna s nadějí, protože svojí zpusností a chtivostí maří plány slabých a utiskuje ty nejhudší. Je to zlo, které hnízí v každodenních činnostech, aby se pak rozšířilo jako veřejné pohoršení. Korupce je zatvrzelost ve hříchu, která má v úmyslu nahrazovat Boha iluzí peněz jakožto formou moci. Je to dílo temnot, nesené nedůvěrou a intrikami. *Corruptio optimi pessima (Zkažení nejlepšího je nejhorší)*, říkal oprávněně svatý Řehoř Veliký, aby vyjádřil, že se nikdo nemůže cítit imunním před tímto pokušením. K jeho zdolání v osobním životě i ve společnosti je nezbytná rozvážnost, bdělost, oddanost a průzračnost spolu s odvahou korupci oznámit. Pokud totiž není otevřeně potírána, dříve či později nás činí spoluvinnými a zničí nám život.

Toto je příhodná doba ke změně života! Toto je chvíle, která by se měla dotknout srdce. Tváří v tvář spáchanému zlu, i těch nejhorších zločinů, je čas uslyšet pláč nevinných, připravených o majetek, o důstojnost, o to, co mají rádi, i o život samotný. Zůstat na cestě zla je pouze zdrojem klamu a smutku. Pravý život je zcela jiný. Bůh neúnavně podává ruku. Vždycky je ochoten naslouchat a já také, stejně jako moji bratři biskupové a kněží. Důležité je pouze přijmout výzvu k obrácení a podrobit se spravedlnosti, zatímco církev nabízí milosrdenství.

20. Nebude neúčinné poukázat v tomto kontextu na vztah mezi *spravedlností* a *milosrdenstvím*. Nejsou to dva odporující si aspekty, ale dvě dimenze jediné skutečnosti, která se postupně rozvíjí až k dosažení svého vrcholu v plnosti lásky. Spravedlnost je zásadní pojem pro občanskou společnost, jímž se obvykle odkazuje na právní řád, jehož prostřednictvím se uplatňuje zákon. Spravedlností se také rozumí, že každému má být dáno to, co mu náleží. V Bibli se častokrát zmiňuje božská spravedlnost a Bůh jako soudce. Ta se obvykle chápe jako celistvé dodržování Zákona a jednání každého dobrého Izraelity jako odpovídající přikázáním, která dal Bůh. Tato vize nicméně nejednou vedla k upadnutí do legalismu, zastírala původní význam a zatemňovala hluboký smysl spravedlnosti. Pro překonání legalistické mentality je třeba zmínit, že v Písmu svatém je spravedlnost v podstatě chápána jako důvěrné sebeodevzdání Boží vůli.

Ježíš mluví častěji o důležitosti víry než o dodržování Zákona. V tomto smyslu je třeba chápat jeho slova řečená farizeům, kteří mu odporovali, když se nacházel u stolu spolu s Matoušem a dalšími celníky a hříšníky: „Jděte a naučte se, co znamená: ‚*Milosrdenství chci, a ne obět*‘. Nepřišel jsem totiž povolát spravedlivé, ale hříšníky“ (Mt 9,13). Oproti pojetí spravedlnosti jakožto pouhého dodržování Zákona, který soudí a dělí lidi na spravedlivé a hříšníky, Ježíš ukazuje velký dar milosrdenství, jež hledá hříšníky, aby jim nabídlo odpuštění a spásu. Potom je zřejmé, proč kvůli této tak osvobozující vizi, jež je zdrojem obnovy, byl Ježíš odmítnut jak farizeji, tak i učiteli Zákona. Oni kvůli věrnosti Zákonu kladli na bedra druhých jenom břemena, čímž mařili Otcovo milosrdenství. Poukázání na dodržování Zákona nemůže být na překážku pozornosti k potřebám týkajícím se lidské důstojnosti.

Zmínka, kterou se Ježíš odvolává na text proroka Ozeáše – „*chci lásku, a ne obět*“ (6,6) – je zde velice významná. Ježíš prohlašuje, že od nynějška má být pravidlem života jeho učedníků primát

milosrdenství, jak dosvědčuje on sám, když stoluje s hříšníky. Milosrdenství se projevuje jako zásadní dimenze Ježíšova poslání. Je opravdovou výzvou pro jeho partnery v rozhovoru, kteří lpěli na formálním respektování Zákona. Ježíš jde však za Zákon; jeho otevřenost vůči těm, které Zákon považoval za hříšníky, dává pochopit, kam až sahá jeho milosrdenství.

Také apoštol Pavel šel podobnou cestou. Dříve než cestou do Damašku potkal Krista, byl jeho život zaměřen na spravedlnost spočívající v zachování Zákona (srov. *Flp* 3,6). Obrácení ke Kristu vedlo k obratu v jeho vidění až do té míry, že v Listu Galatánům prohlašuje: „Víme, že člověk je uznán za spravedlivého jen tehdy, když uvěří v Ježíše Krista, a ne když dělá skutky, jak je nařizuje Zákon“ (*Gal* 2,16). Jeho pojetí spravedlnosti se radikálně mění. Pavel nyní klade na první místo víru, a nikoli Zákon. Spásy se nedosahuje dodržováním Zákona, nýbrž vírou v Ježíše Krista, který svojí smrtí a zmrtvýchvstáním přináší spásu spolu s milosrdenstvím, které ospravedlňuje. Boží spravedlnost se teď stává osvobozením pro utiskované z otroctví hříchu a všech jeho důsledků. Spravedlností Boha je jeho odpuštění (srov. *Žl* 51/50,11-16).

21. Milosrdenství neodporuje spravedlnosti, ale je výrazem Božího zacházení s hříšníkem, kterému nabízí další možnost nápravy, obrácení a víry. Zkušenost proroka Ozeáše nám pomáhá nahlédnout, jak lze překonávat spravedlnost milosrdenstvím. Doba tohoto proroka patří v dějinách židovského lidu k těm nejdramatičtějším. Království je blízko zkáze, lid nezachoval věrnost smlouvě, vzdálil se od Boha a ztratil víru otců. Podle lidské logiky je spravedlivé, že se Bůh rozhodne odvrhnout vyvolený lid. Nedodržel uzavřenou smlouvu, a proto si zasluhuje náležitý trest, tedy vyhnání. Prorokova slova to dosvědčují: „Nevrátí se do egyptské země, leč jeho králem bude Ašur, protože se odmítl vrátit ke mně“ (*Oz* 11,5). A přece po této reakci odvolávající se na spravedlnost prorok radikálně modifikuje svůj jazyk a vyjevuje pravou Boží tvář: „Obrací se ve mně srdce, rozněcuje i soucit. Nebudu jednat podle žáru svého hněvu, nezničím znovu Efraima, neboť jsem Bůh, a ne člověk, jsem Svatý uprostřed tebe, a nevzplanu hněvem“ (*Oz* 11,8-9). Svatý Augustin, jako by komentoval tato prorokova slova, říká: „Bůh snadněji zadrží hněv než milosrdenství“.¹³ Je tomu právě tak: Boží hněv trvá okamžik, ale jeho milosrdenství navěky.

Kdyby se Bůh zastavil u spravedlnosti, přestal by být Bohem a byl by jako všichni lidé, kteří se dovolávají dodržování zákona. Spravedlnost sama nestačí a zkušenost učí, že odvolávat se pouze na ni hrozí jejím zničením. Proto Bůh překračuje spravedlnost milosrdenstvím a odpuštěním. Neznamená to znehodnotit spravedlnost nebo ji učinit zbytečnou, ale naopak. Kdo chybí, musí si odpykat trest. Není to však účel, nýbrž začátek obrácení, aby zakusil něhu odpuštění. Bůh neodmítá spravedlnost. Pojímá ji a překonává vyšší událostí, ve které se zakouší láska, jež je základem pravé spravedlnosti. Musíme věnovat velkou pozornost tomu, co píše Pavel, abychom neupadli do téhož omylu, který apoštol vyčítal svým židovským současníkům: „Upadli do omylu při usuzování, jak Bůh ospravedlňuje, a chtěli k tomu dojít sami, a proto se nepodřídili Božímu způsobu ospravedlnění. Vždyť cíl Zákona je Kristus, aby v něm dostal ospravedlnění každý, kdo věří“ (*Řím* 10,3-4). Tato Boží spravedlnost je milosrdenstvím uděleným všem jako milost v síle smrti a vzkříšení Ježíše Krista. Kristův kříž je tedy Boží soud nad námi všemi a nad světem, protože nám nabízí jistotu lásky a nového života.

22. Svatý rok s sebou nese také souvislost s *odpustky*. Ve Svatém roce milosrdenství mají zvláštní

¹³ AUGUSTINUS, *Enarrationes in Psalmos* 76, 11 (Patrologia Latina 36, 977).

význam. Boží odpuštění našich hříchů nezná mezí. Ve smrti a vzkříšení Ježíše Krista Bůh jasně vyjevuje tuto svoji lásku, která vede až ke zničení lidského hříchu. Nechat se smířit s Bohem je možné skrze velikonoční tajemství a zprostředkování církve. Bůh je tedy vždycky připraven pro odpuštění a nikdy nepolevuje ve své nabídce a činí tak způsobem stále novým a neočekávaným. Nicméně my všichni zakoušíme hřích. Víme, že jsme povoláni k dokonalosti (srov. *Mt 5,48*), ale silně pocítujeme tíži hříchu. Zatímco vnímáme moc milosti, která nás proměňuje, zakoušíme také sílu hříchu, který nás podmiňuje. Navzdory odpuštění nosíme ve svém životě protiklady, které jsou důsledkem našich hříchů. Ve svátosti smíření Bůh odpouští hříchy, a ty jsou skutečně smazány. Přece však v našem chování a v našem myšlení zůstává negativní otisk, který hříchy zanechaly. Boží milosrdenství je však ještě silnější. Stává se *shovívavostí*[§] Otce, který skrze Kristovu nevěstu dospívá ke hříšníkovi, jemuž bylo odpuštěno, osvobozuje jej ze zbývajících důsledků hříchu, uzpůsobuje jej k činům lásky a k růstu v lásce spíše než k opětovnému pádu do hříchu.

Církev žije společenství svatých. V eucharistii se toto společenství, jež je Božím darem, uskutečňuje jako duchovní sjednocení, které spojuje nás věřící se svatými a blahoslavenými, a těch je bezpočet (srov. *Zj 7,4*). Jejich svatost přichází na pomoc naší křehkosti a matka církev je tak svojí modlitbou a svým životem schopna díky svatosti jedněch vycházet vstříc slabosti druhých. Učinit odpustky svatého roku součástí života tedy znamená přistupovat k Otcovu milosrdenství s jistotou, že jeho odpuštění se rozšiřuje na celkový život věřícího. Odpustky znamenají zakoušet svatost církve, která má účast na všech dobrodincích Kristova vykoupení, aby odpuštění bylo rozšířeno až tam, kam nejdále dosáhne Boží láska. Prožijme intenzivně tento rok milosrdenství, prosme Otce o odpuštění hříchů a o rozšíření jeho milosrdné shovívavosti.

23. Milosrdenství má platnost, která sahá za hranice církve. Ono nás uvádí do vztahu k judaismu i k islámu, které je považují za jeden z nejnáměnnějších atributů Boha. Izrael jako první obdržel toto zjevení, které proniká dějinami jako začátek nezměrného bohatství nabízeného celému lidstvu. Jak jsme viděli, texty Starého zákona jsou proniknuty milosrdenstvím, protože vyprávějí o dílech, která vykonal Pán pro svůj lid v nejobtížnějších momentech jeho dějin. Islám označuje Stvořitele také přívlastkem Milosrdný a Milostivý. Takové zvolání bývá často na rtech věřících muslimů, kteří pocítují, že milosrdenství je doprovází a pomáhá jim v jejich každodenní slabosti. Také oni věří, že nikdo nemůže omezovat božské milosrdenství, protože jeho brány jsou otevřeny stále.

Kéž prožívání Svatého roku milosrdenství usnadní setkání s těmito náboženstvími a dalšími ušlechtilými náboženskými tradicemi, učiní nás otevřenými pro dialog, abychom se lépe poznávali a chápali, kéž odstraní každou formu uzavřenosti a pohrdání a vypudí každou formu násilí a diskriminace.

24. Nyní se obraťme k Matce milosrdenství. Něha jejího pohledu ať nás v tomto svatém roce provází, abychom všichni znovu objevili radost Boží něhy. Nikdo nepoznal tak jako Maria hloubku tajemství Boha, který se stal člověkem. Všechno v jejím životě je tvořeno přítomností milosrdenství, jež se stalo tělem. Matka Ukřižovaného Vzkříšeného vstoupila do svatyně božského milosrdenství, protože se niterně podílela na tajemství jeho lásky.

[§]Pozn. překl.: Původní znění buly zde a na začátku této kapitoly kurzívou zdůrazňuje totéž slovo – italsky: *indulgenza*, latinsky: *indulgentia*. Tento výraz tu označuje jak (Otcovu) shovívavost, tak odpustky, které jsou jejími plody. Je zřejmé, že čeština neumožňuje vystižení těchto dvou skutečností jedním slovem. Je však na místě si uvědomit, že odpustky, jež církev zprostředkovává, jsou především projevem shovívavosti milosrdného Otce, na nějž papež František v souvislosti se Svatým rokem milosrdenství mnohokrát zaměřuje pozornost věřících.

Maria byla vyvolena za Matku Božího Syna a od věků byla Otcovou láskou připravována stát se *Archou úmluvy* mezi Bohem a lidmi. Střežila ve svém srdci božské milosrdenství v dokonalém souladu se svým Synem Ježíšem. Její chvalozpěv na prahu Alžbětina domu byl věnován milosrdenství, které sahá „od pokolení do pokolení“ (*Lk 1,50*). Také my jsme byli přítomni v oněch prorockých slovech Panny Marie. To nám bude útěchou a oporou, až budeme procházet Svatou branou, abychom zakusili plody božského milosrdenství.

Pod křížem Maria společně s Janem, učedníkem lásky, dosvědčuje slova odpuštění, která vycházejí z Ježíšových rtů. Vrcholné odpuštění nabízené tomu, kdo jej ukřižoval, nám ukazuje, kam až může sahat Boží milosrdenství. Maria osvědčuje, že milosrdenství Božího Syna nezná mezí a dosahuje ke všem, aniž by někoho vylučovalo. Obraťme se k ní starobyloou a stále novou modlitbou *Salve Regina (Zdravas Královno)*, aby k nám nikdy nepřestávala obracet své milosrdné oči a učinila nás hodnými kontemplovat tvář milosrdenství, svého Syna Ježíše.

Naše modlitba ať se rozšíří také na mnohé svaté a blahoslavené, kteří své životní poslání naplňovali milosrdenstvím. Zvláště mám na mysli velkou apoštolku milosrdenství, svatou Faustýnu Kowalskou, která byla povolána vstoupit do hlubin božského milosrdenství. Ať se za nás přimlouvá a vyprošuje nám, abychom žili a putovali ve stálém Božím odpuštění a neochvějně důvěře v jeho lásku.

25. Mimořádný svatý rok je tedy příležitostí, abychom v každodenním životě prožívali milosrdenství, kterým nás Otec od věků zahrnuje. Nechme se během tohoto roku milosrdenství Bohem překvapovat. Nikdy jej neunaví otevírat dokořán bránu svého srdce, aby nám opakoval, že nás má rád a že chce s námi sdílet svůj život. Církev mocně pociťuje naléhavost, s níž má zvěstovat Boží milosrdenství. Její život je autentický a věrohodný, když je milosrdenství její přesvědčivou zvěstí. Ví, že její první úkol, zejména v naší době plné velkých nadějí a silných protikladů, spočívá v uvádění všech do nesmírného tajemství Božího milosrdenství rozjímáním Kristovy tváře. Církev je povolána být jako první opravdovou svědkyní milosrdenství a vyznávat ho a žít jako jádro zjevení Ježíše Krista. Ze srdce Trojice, z nejhlubšího nitra Božího tajemství, bez ustání plyne a proudí obrovská řeka milosrdenství. Tento pramen se nikdy nevyčerpá, ať jsou jakkoli početní ti, kdo k němu přistupují. Každý z něho může čerpat pokaždé, když potřebuje, protože Boží milosrdenství je nekonečné. Nakolik je jeho tajemství neprobádatelné, natolik je nevyčerpatelné i jeho bohatství. Kéž je v tomto svatém roce církev ozvěnou Božího slova, které zní mocně a přesvědčivě jako slovo a úkon odpuštění, opory, pomoci a lásky. Ať neúnavně nabízí milosrdenství a je vždy trpělivá v poskytování útěchy a odpuštění. Ať je církev hlasem každého muže a každé ženy a s důvěrou a bez ustání opakuje: „Rozpomeň se, Hospodine, na své slitování, na své milosrdenství, které trvá věčně“ (*Žl 25/24,6*).

Dáno v Římě u sv. Petra 11. dubna léta Páně 2015, na vigílii svátku Božího milosrdenství, ve třetím roce pontifikátu.

FRANTIŠEK